

Pri. 22. num. 25. P. 2. 14. 6

23

DISSERTATIO ACADEMICA
DE

1704, 3 3/

IVSTO NATV-
RALI LV DORVM
IN PECVNIAM.

Von Geld und Glück-Spielen.

QVAM

D. O. M. A.

IN ILLVSTRI ACADEMIA IVLIA

PRÆSIDE

IOH. VVILHELMO Engelbrecht

Moralium Prof. Publ. & Ord.

IN IVLEO MAIORI

publico examini subiiciet

A. D. Augusti, MDCCIV.

AVTOR ET RESPONDENS

IOHANNES FRIDERICVS BORRIES,

Eimbeccensis.

HELMSTADII,

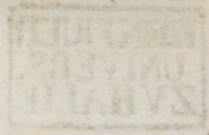
TYPIS GEORG. WOLFGANGI HAMMI, ACAD. TYPOGR.

KONFRIED
UNIVERS.
ZVHALIE

P. 228

DISSERTATIO ACADEMICA
 DE
IVSTO NATV
RALI LVDOVVM
IN PECVNIAM
 A
 JOH VVILHELMO
 AUCTOR ET RESPONDENS
 JOHANNES FRIEDERICVS BORRIES
 IN ILLVSTRI ACADEMIA IVLIA
 PRAESIDE
 MICHAELE FRIEDRICH FRIEDLICH
 A. D. 1771
 HELMSTADII
 Typis Georgii Wolkegangi Hammi, Acad. Typogr.

Nobilissimo Domino

IOHANNI FRIDERICO BORRIES

Iurium Cultori industrio

S. D.

PRÆSES.

HX quo in Academiâ nostra nobilem juventam optimis studiis impendis, id in Te adamavi multum, quod ordine semper tractandas esse bonas artes & disciplinas credideris, ab illorum exemplo alienus, qui illotis, quod ajunt, manibus & immaturi in Academiâs ruunt, & ob compendiarium studendi modum febriculosam inde ac morbidam scientiam in patriam reportant. Etenim eos oppido errare arbitror, & sero demum damna sua intelligere, qui illis doctrinæ partibus, quibus hodiè favor præcipue magnatum conciliatur, neglectis, ad altiora, ut loqui amant, studia vel in vestibulo solum Academiârum constituti, & Musarum sacraria vix eminus salutantes, sine mora festinant, & nescio quibus præstigiis fascinati, inverfo
):(omnino

omnino ordine tecta primum domus & parietes ex-
struere parant, fundamento posito aut nullo, aut tali,
quod brevi temporis spatio minimæ tempestati ludib-
rium debet. Unde equidem evenire certissimè sum
persuasus, paucos admodum scopum propositum,
eâ qua par erat, ratione attingere, quin & sæpius,
cum fera demum pœnitentia neglectorum bonorum
animos subit, de suis facultatibus desperantes, alienum
â studiis vitæ genus amplecti. Tu vero, *Amice Caris-
sime*, ab his, quæ tantum vulgaribus animis propria sunt,
remotissimus, & rectori institutione formatus, aliter bo-
næ menti litandum censuisti, quando â primo statim
accessu in Academiam nostram solidioris philosophiæ
& Naturalis ac Gentium juris principiis ritè imbui vo-
luisti, ut deinde in jure Civili perdiscendo eo feliciter
proficeres. Et ne hucusque seponendam censes Nat-
juris culturam, posteaquam fere per triennium me
comitem ac moderatorem in hisce amœnioribus vire-
tis haud adspernaris, sed quotidie adhuc cum reliquis
tuis & severioribus studiis ea conjungis, quæ non po-
terunt non Tibi olim ad publica munia admoto multum
asserre adjumenti atque præsidii. Regiam igitur hanc
viam quando ut sedulus Academiæ nostræ civis non
solum cum paucis ingressus es, sed & multis jam spa-
tiis confectis strenuè decurras, nunc etiam quæ pri-
vatâ curâ sedulo hausisti, in publica luce exponere,
& dissertatione juris Natur. quid vires valeant, peri-
clitari nullus dubitas. Elegisti autem argumentum
de ludis in pecuniam, seculi uti spero præsentis gustui
& genio minimè adversum; ubi tamen & eatenus
senten-

sententiam tuam confirmas, ut eadem nec calculo sapientum, nec conscientiae foro adversa videatur. Primum enim quid juris Nat. sit circa ludos fortunae inque pecuniam exponis, & deinde ad illustrationem tantum thesios tuæ, quid Civili jure & Canonico tum constitutionibus patriis de iis cautum, & quare aleæ prohibitio tam severe interdicta sit, annectis, ut eo facilius causæ Tuæ decisio secundum Nat. juris legitima principia patefeat. Non possum autem hoc loco, quando de prohibitione ludorum agitur, quin elegantissimam *L. 3. C. de Aleatoribus*, & *alearum lusu* hic adscribam, in qua Imperator Justinianus satis superque prohibitionis hujus causam indicat, quando hunc in modum edicit: *Alearum usus antiqua res est, & extra operas pugnatorias concessa, verum pro tempore abiit in lachrymas, multa millia extranearum nationum suscipiens. Quidam enim nec ludentes nec ludum scientes, sed numeratione tantum proprias substantias perdidit die noctuque ludendo, argento, apparatu lapidum & auro. Consequenter autem ex hac inordinatione blasphemare Deum conantur, & instrumenta conficiunt. Commodis igitur subjectorum prospicientes, hac generali lege decernimus, ut nulli liceat in publicis vel privatis domibus vel locis ludere, neque in genere, neque in specie, &c.* Ex quo satis superque apparet, quæ Principem aut legislatorem Civilem inducat ratio ad prohibitionem actus Nat. lege alias liciti, si damna inde in Rempubl. redundare animadvertat. At falcem forte in messem tuam, cum in ipsa dissertatione pluribus hæc momenta expendantur, immittere videor,

):(2

deor, qui præter intentionem in hac compellatione
iusto me prolixiorẽ exhibeo. Gratulatione igitur
solenni de specimine hoc summam orationis com-
plector, nihilque magis mihi in votis est, quam ut
Deus Ter Opt. Maximus gratiã suã porro tua studia
ita dirigat, ut eadem optatissimum finem brevi con-
sequantur. Vale, & porro, quod facis, præclaris
conatibus ad egregia quævis contendere non de-
siste. Scribebam in Acad. Jul. d. i. Augusti

Anno c l o I o c c I V.

CAPVT I.
DE
LVDORVM DIVERSIS GENERIBVS,

§. I.

Hominem natura ad societatem ferri non Funda-
tum est, paucis admodum existentibus, mentura
qui bono huic, naturæ hominum conuenientia, renuncient, & segregem aut eremiticam vitam eligant. ludorum.
Verum enim vero homo à primâ nativitate societate & auxilio aliorum
hominum maximè indiget usque ad ultimum vitæ exitum, cum præ homine vix ullum aliud animal tanta à
nativitate imbecillitas prosequatur, sic ut miraculi sit instar futurum, si quis ad maturam ætatem pervenerit,
nisi aliorum hominum auxilium accedat, uti eleganter
Illustris Baro de Pufendorf in de O. H. & C. lib. 1. c. 3 §. 3.
ista notat. Inde porro paulo post concludit: Quicquid
jam commoditatum vitam humanam comitatur, id omne ex mutuâ hominum ope redundavit. Sic ut post
Deum Opt. Max. nihil in hoc orbe sit, ex quo major utilitas homini provenire queat, quam ex ipso homine.

A Et

Et quamvis ex adversū Hobbesius commonstret, reverā hominem esse animal, quod se ipsum, suamque utilitatem quam maximè, & principaliter amet, addit tamen, societatem & alios secundario appetere homines, quatenus aliqua voluptas aut utilitas in ipsum redundare possit. Idque inde ostendit, quod, ut quis alterius societatem affectet, non sufficiat id solum quod homo sit, sed quod apud hunc potius, quam alterum honorem aut utilitatem obtenturum sese speret. Idemque inductione à singulis societatibus petitā illustrat. *v. Hobbes. de Civ. c. 1.* Hunc itaque in modum congregati homines, circa diversa vitæ genera & instituta occupantur, & rectè in societate tanquam idonea illius membra existituri, omnibus modis & leges sociales, & officia quibus hominibus junguntur, ritè observare tenentur. Uti autem non semper in rebus seriis versari, aut gravioribus negotiis ætatem consumere, & eatenus vel rerum vel operarum communicatione proximi indigentiam sublevare possunt, ita excogitavit ingenium humanum alios actus, quibus serii misceantur, jucundos, quibus fractum continuis laboribus corpus sublevare valeat, ut postea debito suo officio eo rectius & promptius defungatur.

§. II.

Et inter illos actus jure meritòque ludos referimus, qui ex communi hominum opinione laxamentum animo humano afferre creduntur, quantumvis sæpius in nonnullis æquè magna attentio, ut in aliis negotiis seriis, impendenda sit. Observat illud præcipue in Scaccorum ludo *Jacobus I^{us} Angliæ Rex lib. quem Regiam Instit. seu δῶρον βασιλικὸν appellat. lib. 3 p. m. 158.* Verba ejus de hoc ludo sunt sequentia, quæ relatu hic dignissima esse

esse censeo: Cum, ait, omnia hæc ludicra ideo primo inventa sint, ut postquam rebus feriis & gravibus satisfecerimus, negotiis defessi animis paululum relaxemur, & respiremus: contrarium prorsus in ludo scacorum evenit, cujus imaginariæ pugnæ, multiplices difficultates, & variæ fortunæ vices, quasi de Trojano bello ageretur, ita ludentium animos exagitant, ut multo majores ex ipso ludo, quam ex præteritis negotiis molestias percipiant. Commendatur è contrario hic ludus à *Johanne Bodino in consilio de Inst. Principis, sub fin.*

§. III.

Hoc igitur ludorum fundamento rite collocato, primum quidem est, ut videamus quænam potissima ludorum genera sint, deindè, quod capite secundo attingemus, dispiciendum quoque erit de ipsa ludorum moralitate & justo Natur. eorumque imprimis in quibus positâ pecuniâ concertatur vario genere. Quo argumento proposito, tertio cap. causæ ad ludum in pecuniam inducentes funestæque circumstantiæ considerabuntur, ut & ipsa decisio capite quarto annectatur, addito temperamento ac cautionibus circa ludos in pecuniam.

§. IV.

Hic vero, si in univèrsum de ludis nobis agendum esset, latissimus illico campus sese offerret digrediendi, tum in originem ludorum, & illorum potissimum, qui scenicorum nomine veniunt, & in theatro, vel musica accedente, vel sine ea per comœdias expediuntur. At vero in præsentiarum instituti nostri ratio illic non spectat, ut vel de lege *Liciniâ* de ludis Apollinaribus, à Publ. Licinio Varo lata, qua dictis ludis Apollinaribus, qui eousq; incertâ die celebrati erant certa dies statuebatur, *Livius*

Hist. lib. 7. vel Roscia Theatrali, de quâ vid. *Plin. lib. 7. cap. 2. Faber Semestr. lib. 2. c. 6. p. 76.* neque de *Julia theatrali*, de quâ evolvendus *Plinius lib. 33. c. 2. Sueton. in Augusto. conf. Faber d. c. 6. Hotomannus in indic. LL. Roman.* & qui id genus alii ludi fuerunt, aut adhuc etiam in ipsa Christianorum republicâ non heri, aut nudius tertius incipiunt primum, sed altas jam dudum egere radices. Præoccupavit enim hoc argumentum, & exasciato studio inquisivit *Vir Excellentiss. Dn. Elias Augustus Strykius* jur. publ. tunc & Novell. in illustri Chilon. Acad. Prof. Publ. Ord. nunc amplissima Consiliarius dignatione in Electorali aulâ, quæ Hannoveræ est, conspicuus, peculiari Dissertatione Academicâ sub titulo: *De eo quod justum est circa ludos Scenicos, Operasque modernas, dictas vulgo Operen* / in quâ nobilissimâ & omnibus numeris absolutâ commentatione nihil omnino prælaudatus Dominus author prætermisit, quod laboris impensi præstantiam non exhauriat.

§. V.

Ludorum
diversa ge-
nera.

Ad nostrum itaq; institutum nos accingimus, ubi quidem paucis propter affinitatem argumenti præmitteremus diversa ludorum genera, & postea ipsas quoq; ludorū discutiemus species ac differentias, quibus posita pecuniâ concertatur, ad scopū nostrū paulo proximius accessuri. Notandū autem diversa ludorū fuisse genera, & illa excogitata, & ad inventa, prout ingenium humanū, & aliud quidem iterum præ alio ad diversa oblectamenta factum fuit proclive. In Republicâ Romanâ varia ludorum conspicimus genera, quæ tamen maximam partem demonstrant, ad agilitatem corporis acquirendam, simul

5.
simul robur & vires advocandas ut plurimum illa
instituta fuisse. Quantumvis tamen etiam negan-
dum non sit, ut sensibus quoque satisfaceret Ro-
manos non parum studuisse. Unde & de quibus §. 4.
mentionem fecimus, ludi scenici seu theatrales, illique
vel Musicam mixti, vel sine ea in theatris peragebantur.
Expediebantur enim scenici illi ludi sine curriculo ac cer-
tatione corporum, ac in cantu, fidibus, & tibiis, ut LL.
XII. tabb. habent, consistebant, v. *Gothof. ad L. 2. C. Theodos. de spectac.* Allegantur hi ludi in *L. 122. ff. de Legat. I. L. 2. §. 4. Cod. Theod. de praetor. §. questor.* & uti à Ro-
manarum rerum scriptoribus accipimus, quatuor sub se
comprehendebant species; Tragediam, Comœdiam, Sa-
tyram, ac Mimum, de hisce speciebus theatralium ludo-
rum imprimis evolvi meretur *Rosinus in Antiquit. Roman. lib. 5. cap. 6. jung. de lud. scenicorum moralitate Illustr. Domini à Seckendorf. Christen Stat l. i. c. 8. 8. §. in addit. p. 255.* ut & *Max. Rev. Dominus Superint. Gener. Götting. Moral. hic antea Professor, Phil. Lud. Böhmer in Quest. Illustr. Decad. 2. quest. 4. de Comœdia autem Dominus Chantereme in libro Essais de Morale dicto Tom. 3. p. 257. §. seqq.* Atqui in universum ludorum, sive illi sine graviore cor-
poris motu fierent, sive qui ad corpus exercendum per-
tinerent, duo fuisse genera tam ex scriptoribus Romanis,
quam ex LL. XII. tabb. fragmentis, quæ in calce corporis
juris Civilis conspiciuntur, iisque quæ ibi Gothofredus
sub rubrica de ludis annotavit, satis liquet. Dividuntur e-
nim inibi ludi in *Circenses & scenicos* & illorum mentio fit
in *L. 1. §. 2 ff. de muner. §. honor. L. 122. ff. de Legat. I. L. 12. §. 4. ff. de Usu §. Habit. L. 2. C. de Spectac. §. Scenic.* Et
illi quidem ludi cum contentione corporis suscipiebantur

tur in circo, vel circuitu, in quo ensibus positis exhibebantur. Veniebant etiam sub vocabulo gymnicorum, ab exercitationibus gymnycis, quorum varia erat forma. Modo enim constabant ex pugnâ, illâque vel hominum inter se, unde *ludus gladiatorius*, qui tamen mos penitus sublatus est per *L. unic. C. de gladiator. penit. tollend.* vel hominum cum bestiis, hinc *ludus venatorius*, ad quam Circensium spectaculorum formam etiam pertinebat lucta & pugillatus, de quibus in *L. 7. §. 4. ff. ad L. Aquil. L. 2. ff. de Aleat. Gothofr. dict. loc. lit. E.* modo in cursu, currendo certa stadia in campo ad metam, modo saltatione, jaculatione sagittarum, pilarum, telorum, aliorumque armorum, quæ longe projiciuntur; modo in decursione equestri *v. L. 20. ff. de Præscr. Verb.* unde equi curules in *L. 5. C. de spectac. & scen.* modo in naumachiâ sive certamine navali, de quibus omnibus ludorum Circensium speciebus pleniorē sese de professō præbet *Exc. Dominus Elias Augustus Strykius in citata Dissert. Cap. 1. de Ludis Scenic.* quorum brevitas amore me remitto.

§. VI.

Ludorum
definitio.

Divisio.

Ludus itaque est actus, quo recreationis gratia in victoriam luditur; vincere enim jucundum est, quia vincens videtur victo superior, *Arist. lib. 5. Rhet. c. 11. incip. 24.* Dispersitur autem in artis, ubi ars; fortunæ, ubi fortuna, & mixtum, ubi partim ars, partim fortuna dominatur. Primi generis ludus consensu omnium gentium videtur permissus, *L. 2. §. 1. ff. de Aleat. L. fin. C. eod.* quo referunt ludum Scachicum, de quo tamen supra Jacobi Regis Angliæ sententia adducta est, *jung. Les Essais de Montagne l. 1. c. 50.* referunt

7.
runt das Hinrennen *Carpz. pr. Crim. quest. 134. n. 15.*
adeo ut etiam actio & petitio eorum, quæ ex hac causâ
debentur, competat, *L. 1 & 3. C. de Aleat.* & bona con-
scientiâ quis retinere possit, quicquid per eos acquisivit.
v. Magnif. Dn. Consiliarius Engelbrecht in Comp. Digest.
ad tit. de Aleat. de secundo autem & tertio ludorum
genere quid sentiendum sit, nunc quidem capite se-
quenti indagabimus plenius & operosius, cum institui
nostri ratio id potissimum efflagitare videatur.

CAP. II.

DE

MORALITATE AC IUSTO NATURA-
LI LUDORVM, ET IMPRIMIS ILLORVM,
IN QUIBUS POSITO PRETIO CON-
CERTATUR, VARIO GENERE.

§. I.

Retinere putat *Illustris Dominus Baro de Pu-
fendorf. lib. de O. H & C. l. c. 15. §. 13.* ad con-
tractus omnia ludorum genera in quibus ali-
quo pretio certatur; eamque viri summi opinionem
merito amplectimur. Pergit autem prælaudatō loco
Dominus Pufendorfius: Inter ludos minus aleæ ha-
bent, qui certamen ingenii, dexteritatis, solertiæ, aut
roboris continent. In quibusdam ingenium & alea pa-
ri vigore sese exserit. In aliis denique alea prædomina-
tur. Etsi rectorum civitatis sit dispicere, quousque ex
usu publico aut singulorum sit, ejusmodi contractus to-
lerari.

lerari. Operæ autem pretium quam maxime fore existimamus disquirere, quid de moralitate ejusmodi ludorum, in quibus pretio posito certatur, sit sentiendum? An videlicet tales ludi pertineant ad actus moraliter bonos, an ad actus in se & suâ natura malos, an autem ad ejusmodi actus, qui medii habentur, & vulgo appellantur à *Mag. Poeggi* & indifferentes? Tralaticium est apud Doctores naturalis & Moralis doctrinæ, illos actus bonos nominari, qui regulæ & normæ morali ita conveniunt, non ut regula hæc bonos efficiat, sed quod ante illam tales sint, & regula tantum illorum actuum bonitatem indiget. Uti & similiter cum actibus moraliter malis, iisque illicitis, ceu ex contrariorum natura facile liquet, comparatum est. Superfunt itaque actus, uti vocantur, indifferentes, seu inter priores illos intermedii, qui nec lege præcipiuntur ut boni, neque etiam prohibentur ut illiciti, ita tamen sese habent, ut ad utrumque apti sint, ut scilicet possint fieri boni, vel mali, vel ut possint præcipi, vel prohiberi. Quicquid itaque nec debitum, nec illicitum est, bonitatis tamen & malitiæ capax, illud est moraliter indifferens. Ad quam igitur actionum classem nostra pertineat dispiciemus.

§. II.

Qualis actus ludus sit?

Equidem si ludum, cujus finis est, ut recreetur animus, respicio in se, nihil quidem in eo nec boni, nec mali invenio, sed potius confiteri cogor, hoc modo consideratum ludum esse ex permixtis, & rebus indifferentibus accensendum, prout ex natura actionis indifferentis paragrapho præcedenti allegatæ colligere est. Mutat autem omnino naturam suam

suam ludus ratione circumstantiarum, pariter ac ple-
 ræque species affectuum, qui in genere suo quidem in-
 differentes sunt; & demum per circumstantias deter-
 minantur, & moralitatem accipiunt. *junq. Celeber. Dn. Joh.
 Bernb. Frise Diss. de mod. acquir. licitis, illicitis, & indiffer.
 c. 3. §. 2.* Ita e. g. ludi indifferentia desinit, accedente cir-
 cumstantia legis, lucri magni, effrenatæ cupiditatis in
 pecuniam ludendi, extremæ prodigalitatæ, aut avaritiæ,
 jacturæ temporis nobilioris, consuetudinis, deceptionis,
 & aliorum innumerorum, quæ quidem ex inferius ad-
 ducendis pluribus demonstrantur.

§. III.

Quod legem attinet ludendi cupiditatem compe-
 scentem, id quidem potissimum intelligendum de lege
 Civili tam communis, quam etiam passim statutarii juris
 specialis, ludos maxime fortunæ prohibente. Inde se-
 verissimas tam in Digestis quam Codice leges de Aleato-
 ribus, seu lusoribus notamus, quibus interdicitur ludus
 sub gravi comminatione. Id enim licitum Principi est,
 ea, quæ quidem ex suâ naturâ non videbantur injusta, si
 damna inde in Rempubl. redundarint, è civitate elimi-
 nare *vid. Joh. Seldenus de J. N. & G. juxta disciplinam
 Hebræorum lib. 6. c. XI.* Unde & victori Jure Civ.
 actio adversus victum non competit, quâ perditum pe-
 tere aut ab eo exigere possit. *L. fin. C. de Aleat. & solu-
 tum repetitur per 30. annos, id quod tamen hodiernis
 moribus abrogatum esse dicit Carpz. pr. Crim. quest. 134.
 & Brunnem. ad Tit. ff. de Aleat. nisi victor se fraudulenter
 aut gessit, aut subest victi maxima jactura rei familiaris,
 vel ad ludendū victor compulerit, vel vestes sint deper-
 ditæ, qui casus omnes & in naturali æquitate fundantur.*

Ludus for-
 tunæ pro-
 hibetur
 Jur. Civ.

B

Porro

Porro notantur infamiâ lufores *Lege Friderici Cæsaris antiquâ Neap. seu Siculorū lib. 3. Tit. 57.* cujus hæc verba sunt: *Mores dissolutè virventium interpositæ pœna formidine ad frugem melioris vitæ reducere cupientes, statuimus, eos, qui ad dados sic ex quadam consuetudine ludunt, & in ludo ipso continue versantur, ut nulli alii vacent officio, de quo vivant, tabernario etiam, qui tabernas, velut naturales lares, & proprios elegerunt, eos etiam qui aleas, & dados tenent, ut ea prædictis ludentibus accommodent, inter infames haberi, ita, ut nec ad testimonium, nec ad officium aliquod publicum admittantur. Judices etiam & advocatos & notarios publicos, qui huiusmodi vilitatem & fordidam vitam ducunt, infamiâ prædicta notatos à susceptis etiam officiis in perpetuum volumus amoveri.* v. *Lindenbrog. in Cod. Leg. antiq. & in spee. c. l. in Leg. Siculis pag. 820. & seq.* Clericis ludum fortunæ jus Canon. interdicit v. c. penult. X. de vita & honest. Cleric. In hoc Ducatu ludus chartæ rusticis est prohibitus sub poenâ unius thaleri. *Fürstl. Br. Landes Ordnunge art. 98.* Militibus videtur ex parte permissus in Imperio, *die Fuß-Knechts Bestall de anno 1570. art. 70* ubi tamen monendi erunt summi Officiales, ne permittant, ut in pecuniam nimium ludat miles, illaq; perdat, quibus victū sibi parare tenetur, ne egenus postea, nummisque destitutus ad latrocinia & furta sese convertat. *jung. cit. Lex Siculorum,* quæ & milites appositâ poenâ à ludis arcet. De studiosis ludentibus loquitur *Lex. VII. Acad. nostræ Julię* hunc in modum: *A chartarum aleæ, lusu abstinete; nam quod quisquam ejusmodi lusu lucrifecit, æque, ac si furto sublatum esset, restituet; & præterea cum collusoribus à magistratu punietur.*

II.

§. IV.

Cum vero sic satis expeditum sit, non permitti fortunæ ludos de Jure Civili, disquirendum & necessario erit, an jure etiam naturæ sint prohibiti? Equidem non ignoro duas potissimum pro affirmativa adduci rationes, illasque ponderis non exigui, quarum prima est: Quod plane comprehensu difficile sit, quomodo jactus tesserarum, si in certum latus ceciderint, jus aliquod uni concedere possit, ut vi jactus sui victoriam possit allegare, & rem alterius ad eum in se transferre. Altera est; Quod unus ludentium sine alterius jacturâ victoriam reportare nequeat, id quod convenire videtur sententiæ Pauli Apostoli, quando ad Thef. 4. v. 6. ait: Nemo fraudem faciat fratri suo in ullo negotio, cum Dominus vindex sit horum omnium. Respondemus autem ad rationem primam; plane non pendere rem à solo jactu, aut quod tessera in hoc vel illud ceciderit latus, sed à conditione & contractu, dum scilicet consentire voluerint collutores sub apposita conditione, victoriam eum secururam, si ita alea ipsi non fuerit adversa. Notissimum apud Juris Doctores, rem alteri donari posse cæteris paribus, & purè ac sine ulla conditione posse rem unius in alterum transferri. Quanto magis autem hoc positum, permittum erit sub certa conditione, modo illa impossibilis, & contra leges non sit, donationem aliquam determinare, e. g. quando paciscerer, si ita ceciderit tesserarum jactus, aut ita charta fuerit divisa, victoriam collutoris fore, sin secus, collusorem perdidisse, & stipulatam donationem rursus invalidari.

Non est
contra Jus
Naturæ.

§. V.

Alterâ affirmativæ sententiæ ratio erat, quod quis

B 2

neces-

necessario sua perdat, quod autem læsiones jure Nat. sint interdictæ. Equidem quod hac super re assertur, veritate utiq; nititur, at illud constantissime negatur, injuste eum qui perdit, jacturam bonorū aut nummorū facere. Quod etiam si admitteretur, non sine summâ injustitia acceptare aliquis posset donationem, cum donator semper carere debeat re quæ donatur. Donator, seu donans semper aliquid perdit, donatarius contra commodum percipit. Saltem ludus & donatio legitimo modo sese habeat, injustitia nulla seu læsio Nat. juri contraria exinde elici poterit. Dixeris; non translatio tantum bonorum, sed & modus transferendi bona jure approbatus attendendus: Fateor, si de translatione Civili sermo sit, hæc ita sese habere, si irrevocabili causa cupiat possideri. Verum si simplicitatem juris Gentium ponderes, id jam perinde erit, quacunque ratione bona in alterum transferantur, nihil siquidem tam naturale est, quam voluntatem Domini, in alium res suas transferri volentis, ratam haberi. *L. 9. §. 3 ff. de acquir. rer. dom.* At hic forsitan instas; non aderit voluntas transferendi, si animum lusorum inspicias, quippe qui lucro captando potissimum inhiat, non autem, ut de suo in alterum quid transferat. Sed limitatus hic animus est, si possibile sit, & in eventum quoque lusor in acquisitionem adversarii consentire putatur. Periculo enim fortunæ se uterq; subjicit, & dum se spe lucrandi vanâ lætatum persentiscit alter, non poterit non pecuniæ suæ translationem velle. Audiamus eruditè hanc in rem differentem *Pufendorfium lib. 5 c. 9. §. 5. de J. N. & G. Ludus*, inquit, *nihil in se naturaliter continet iniqui, nam & mutuo consensu ad eum descenditur, & uterque rem suam æquali periculo exponit,*

ponit, & versantur circa res proprias, de quibus utique disponere penes nos est. Et in hæc Moralitæ & alii communiter consentiunt. *Michaël Salon. in Controvers. de J. & J. in secund. sec. Thomæ T. 1. Q. 5. art. 6* qui ibidem citat Dd. plurimos. *Covarruvias ad c. peccatum de R. J. in 6. P. 2. §. 4. n. 7. Joseph de Sesse Regni Arragon. Decis. 144. tom. 2. n. 1. Martinus Bonacin. Theolog. Moral tom. 1. tr. de restit. D. 1. quæst. 3. punct. 1. propos. 2. & punct. 3.* Ubi tamen non possum, quin moneam, nimias bonorum profusiones in ludo cum fanis Nat. jur. regulis utique pugnare, cum quam maxime alterius res familiaris inde minuatur, si vel magnæ partis, vel omnium bonorum jactura uni casui & fortunæ committatur. Nec erit, cur & donationis naturam hic iterum urgeamus, cum & juris tyronibus notum sit, & donationes ad certam quantitatem restringi, & quasdam ceu inofficiosas reputari. jung. quæ de hac quæst. egregiè admodum edisserit *Clarissimus Johannes Placetius dans le traité des jeux de hazard cap. 6.* Temperamento autem observato, non iniquum invenio, lucrum aliquod, quod ex ludo propter delectationem instituto proveniat, apponere, ita tamen ut sine dolo animoque alteri nocendi fiat. *Molina de lust. & jure Tom. 2. tr. 2. disp. 510. Card. de Lugo de J. & J. Disp. 31. sect. 1.*

§. VI.

Ludi quibus posito pretio decertatur, varii admodum occurrunt, & pro diversitate provinciarum ferme variant, ita ut nomina & omnes species ludorum fortunæ adducere, res maximæ foret molestiæ, quandoquidem totidem excogitavit ingenium humanum, ut sub computum fere cadere non possint. Quot quæso

Ludorum
in pecuni-
am varia
genera.

Lusus char-
tarum.

differentias ludendi in unico chartarum ludo animad-
vertimus? nonnulli enim modi Galliae, quidam Hispani-
aë, aliisque terris debent originem, & si conjecturae lo-
cus sit, credo equidem in infinitum adhuc auctum iri istum
ludum, qui privatorum fortunis pro dolor! nimium
exitialis est. Est sane inter nationes quoad ludorum ge-
nus maxima differentia, & non omnes eodem ludendi
modo delectantur. *Pascasius Justus de Alea lib. 1. p. m. 40.*
§ 41. de Hispanis sequentia narrat: Jam diu longè la-
teque Hispanias lustranti mihi sæpe contigit, ut cum,
multis locis nihil eorum quæ ad victum faciunt, inve-
nire possent: tamen nunquam castellum aut vicum,
ullum adedò abjectum & obscurum transire potui, in
quo non cartulæ venirent. Quod quidam in aula Re-
gis non parvi nominis mercator, callidè advertens,
magna curâ summoque studio & diligentia ab Impe-
ratore Carolo Augusto contendebat, nemo ut in Hi-
spaniis decennio, præter se, tabellas distrahere posset.
Quod cum beneficii, gratiæque causa obtinisset, ita,
prædives deinde factus est, facile ut tum cæteris ne-
gotia ibi gerentibus hominibus, magnis opibus, &
potentiâ præstaret. De ludo chartarum *jung. Dnus.,*
Becmannus in Lin. Doct. Mor. c. 8. §. 13.

§. VII.

Ludus
aleæ.

Aleæ ludus, duobus modis & in duplici significa-
tione sumi potest, vel pro ludo artis, vel fortunæ. For-
tunæ ludum in aleâ illum vocamus qui per *jactum talo-
rum absolvitur*, de talis sive taxillis vide sis *Lehmannum in*
Tract. Juridico pract. de variis ludorum generibus. cap. 2. §. 19.
ubi & negandum non est, & mixtum hunc ludum inter-
dum

dum appellari posse, quando & iactus talorum, & com-
moda collusorum positio accedit, uti illud observatur
in den Bersehr-Spiele / ut & ludo in Anglia invento,
qui sub nomine Englische Tricktracſ vulgo venire
solet. Artis autem ludus in aleâ ille erit, qui sine ta-
lorum jactu expeditur, & à Gallis peculiari nomine
jeux des Dames insignitur, qualis ludus in aleâ in Bret-
agne & apud Germanos hodiè est usitatissimus, & non
sine singulari iudicio & agilitate ingenii expediti solet.
Quorsum & alii ludi spectant aleæ, quorum quidem ut
mentionem speciatim injiciamus instituti ratio non
postulat. Illud tantum volumus, ludum aleæ occa-
sionem dedisse Romanorum Legislatoribus, ut hunc
ludum planè interdicerent. Mentionem facit Horatius
hujus prohibitionis, quando in Carminibus suis *lib. 3.*
Od. 24. ita canit:

*Mentes asperioribus
Formandæ studiis. Nescit equo rudis
Hævere ingenuus puer,
Venarique timet ludere doctior,
Seu Græco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus aleâ.*

Ex iisdem autem Romanorum legibus & Doctorum o-
pinione, alios quoque ludos fortunæ præter aleam in
in specie ita dictam satis superque liquet vetitos fuisse,
siquidem isti ludi æquè perniciosi haberentur. Inde
apud Romanos ludis fortunæ certantes, quibus infidia-
bantur aliorum patrimoniis perditissimi homines, ab
aleâ ceu maximè frequenti ludo dicebantur aleatores,
cum hi ludis in sorte magis & casu, quam arte consisten-
tibus

tibus lucri causa essent dediti, *vid. Paris. de Puteo tr. de Ludo n. 46.*

§. IIX.

Ludus
Scachicus.

Excipit aleam ludus Scachorum, qui alias etiam latruncolorum dicitur, cujus ludi & jam tum *supra cap. 1. §. 2.* injecimus mentionem. Ludus ille simpliciter inter ludos artis refertur, id quod & colligere est ex peculiari in vicino pago agri Halberstadiensis nomine *Sträpcke* exemplo, in quo Potentissimi olim Electores rusticis maximâ arte latruncolorum ludo decertantibus peculiarem immunitatem concessere, quæ magnificentia & liberalitas Principum, accedente singulari in ludo isto excellendi rusticorum studio, in tantum aucta est, ut totus iste pagus hodie ab omnibus oneribus publicis ideo dicatur immunis. *vid. Frid. Ernest. Lehmanni Tract. juridico Practicus de variis ludorum generibus c. 2. §. 15.* & rustici adeo hujus ludi creduntur periti, ut exercitatissimos extraneorum vincant, & uti ajunt, si quis esset, qui quendam illorum tali ludo superare posset, id non sine periculo amittendorum privilegiorum fore. Ludum Scachorum peculiari tractatu descripsit Serenissimus quidam nunc gloriosissimæ memoriæ Imperii Princeps, sub nomine GVSTAVI SELENI, ita ut conversis literis, ex voce GVSTAVI Serenissimi Principis nomen facile detegatur. Maximi creditur esse ingenii ludus hic, magnamque animi requirere præsentiam, prout ex unius semel tantû incogitato factâ positione alterius victoria pendere solet. Ubi & notari meretur quod *Sanazarius*, ut & *Jul. Cesar* cum *Julio Ascanio Tuccio Cremonensi* elegantissima de hoc ludo poemata scripserint, quæ *vid.*

vid. apud Senfeb. c. 14. n. 15. Huc spectare videtur memorabilis historia de Joh. Friderico Electore Saxon. cum Ernesto Brunsv. Lüneb. mutuae calamitatis socio latrunculorum ludo mirâ constantiâ decertante, quando sententia Cæsaris decretoria in sanctum ejus caput per delegatum significaretur, *vid. Casp. Sagitt. in Hist. Dissert. de Joh. Frider.*

§. 21. Ludum qui Gallis vocatur *Le jeu de Biliard* ex parte ad artis, ex parte ad fortunæ ludos pertinere, adeoque mixto generi recte accensendum censemus. Requiritur in hoc ludo apta corporis agilitas ad globulos eburneos lanceâ ligneâ coercendos, qui tamen interdum forte, si vel maximâ arte ludatur, in insidiosa passim globulorum receptacula, quæ Baloufen Galli vocant, incidunt, & anceps sæpe adhuc deciditur victoria.

Jeu de
Biliard.

§. IX.

Quid de Lotariâ sentiendum sit, vulgo *Glücks-Topff* / oder *offene Lotaret* hæc de re videatur *Besold. Thesaur. pract. voce Glücks-Topff*. Juris Doctores ollam fortunæ ad speciem ludorum non prohibitorum referunt. *L. 8. ff. de contrab. emt. vend. L. 2. ff. de Act. emt. vend.* quoniam futura spes emi potest, modo fiat autoritate publicâ, vocatur alias etiam contractus fortium. Et interdum in magnis Rebuspublicis & etiam regnis, teste experienciâ, publicæ inopiæ, dummodo tota summa symbolorum pretio mercium in ejusmodi olla exstantium, ac impensò labori, & operæ ex æquo respondeat, hoc modo succurritur. *vid. Bornit. de Ærario lib. 2. cap. 4. jung. Celeb. Dnus Joh. Nicol. Hertius in Saturaparcem. Juris Germ. parcem. 22. wagen gewinnet / wagen verticret. §. 2. ut § Pufendorf. de I. N. & G. lib. 5. c. 9. §. 7.* Neque hodie inusitatum est, in vicem Auctionis & sub-

Lotaria, vel
olla fortu-
næ.

hastationis publicæ, uti v. g. librorum, Lotariæ usum
obtinere, modo & ejusmodi Lotariæ publica Principis
auctoritate comprobata sint.

CAP. III.

DE

*Causis ad Ludum in Pecuniam
Morentibus, Fonestisque Sæpius
Ludorum Circumstantiis.*

§. I.

Pergendum nunc esset ad varias, easque fu-
nestas satis ludorum circumstantias, qui eo
facilior emergeret negotii nostri decisio: at
videtur instituti ratio expetere, ut circa ludorum na-
turam adhuc pauca præmittamus, sine quibus vix ad
liquidum deduci poterit decisio causæ. Equidem ope-
ræ pretium erit, circa ipsos collutores paulisper versari,
& inquirere, quænam potissimum causa sit, quæ illos
ad tantum in pecuniam ludendi amorem impellat. An
forte avaritia, an vero prodigalitas, vel ex sententiâ
Domini de la Bruyere v. la Suite des Caracteres de Theophr.
pag. 205. ambitio stimulos ipsis ad ludendū subdat: Vitium
avaritiæ quod attinet, eorum opinio vacillare videtur,
qui constanter asserunt, ex sola avaritia in aleam, sive lu-
dendi cupiditatem ferri mortales. *vid. Author Gallicus*
in lib. cui titulus; Les Desordres du Jeu Reflex. 2. p. 9.

§. II.

Sententiâ
illorum
qui avariti-
am ludorū
originem
dicunt.

Ac primum, ut Aristoteles ait, senectus, omnisque
imbecillitas, (propter similitudinem, quæ similiū o-
mnium generatrix, conservatrix, & auctrix est:) ava-
ros homines facit; ideoque insanabilem etiam avaritiâ es-
se di-

se dicit. At vero contra in aleâ, & prodigalitate accidit. Hæc enim ambo progressu ætatis atque inopiâ curantur, & minuuntur, juventute vero aluntur, & augentur. Quare frigida timidaque & imbecillis senectus, ut alia omnis similis tum ætas, tum sexus ab omni periculo, & sorte subeundâ est remotissima. Quæ tamen si aliquando, aut sæpe etiam in aleâ vel otii, vel jucunditatis causa versatur, gratis id, aut exiguo pretio facit. Ita enim in epistolâ quâdam autographâ, (ut Suetonius ait) Octavius Augustus, aleæ deditissimus, scriptum reliquit: *Inter cœnam lusimus γαργυρῶς: Ἐ heri Ἐ hodie. Talis enim jactatis, ut quisque canem, aut senionem miserat, in singulos talos singulos denarios in medium conferebat, quos tollebat uniuersos, qui Venerem jecerat.* Et quidem cum avaritia omnis ex imbecilli, atque effracto profiscatur animo, nunquam illas, quæ in aleâ quotidie fiunt rei familiaris jacturas, & damna perferre queat, nunquam ad tantum robur assurgat, ut sæpe fractas & oppressas fortunas fortiter semper & concitatis animis, recuperare bona spe nitatur. Ut enim *Juuenalis* ait:

*Ploratur lachrymis amissa pecunia veris,
Et majore domus gemitu, majore tumultu
Planguntur nummi, quam funera.*

Præterea avaritia tota infra mediocritatem consistit, cui depressæ & infirmæ, cum gravius aliquod onus accedit, plane succumbit, neque erigere aut reficere se amplius potest. Alea autem tota in eo quod nimium est, versatur. Itaque etiam accepto gravi damno, temperator, (uti dictum est) ad tempus evadit. Non secus ac prodigalitas: quæ, ubi ætatis mediæ deferbit calor

lor, senectutis frigiditate ad mediocritatem refertur. Ut adeo ad eorum sententiam transire nequeamus, qui uni avaritiæ cupiditatem ludendi in pecuniam simpliciter adscribunt.

§. III.

An prodigi
sint lufores
dicendi?

Illorum sententiam haud rejicimus, qui prodigalitatis vitium lufores animare autumant. Prodigus enim in erogatione pecuniarum nimius est, & uti eleganter Aristoteles prodigalitatem describit, dilapidator est rei familiaris. *lib. 4. Eth. ad Nicomach. c. 1.* Verba ejus sunt hæc: Porro etiam afotia (hoc est profusio ac luxuria) & illiberalitas, sive avaritia sunt in pecunia nimium, & parum. Atque illiberalitatem quidem semper illis adscribimus, qui nimium sunt pecuniæ studiosi. Afotiam autem usurpamus, interdum plura vitia complectendo, (profusionem scilicet cum libidine & petulantia,) incontinentes enim, inque luxuria sumptuosos afotos, hoc est, prodigos, & profusos appellamus. Quare & improbissimi videntur esse isti, nam multa simul vitia in eis cumulantur. Sane isti tam proprio nomine minime appellantur. Afotus enim proprie is videtur esse, qui uno vitio affectus est, nimirum eo, quod est, rem familiarem perdere, & dilapidare. Nam qui ipse sese perdit, is est *αρωτος*. Unicuique porro perniciæ, ac perditio quædam, sui ipsius esse videtur, etiam facultatum interitus. Quippe cum his vitam tueamur, atque ita profusionis vocabulum fere accipimus; & nos etiam in ultimo hoc significato, & prescius sumto vocabulo afoti, aut prodigi, vitium hic intelligimus & jure optimo ad aleatorem applicamus.

§. IV.

Non itaque avari appellandi sunt lufores aut aleatores, sed prodigi qui rem familiarem forti & fortunæ committunt, imo & interdum audaci temeritate diffipant. Jam quis Buræ Comitem, uti historia hæc extat, apud *Pascas. Just. de Alea l. 1. p. 120. & seqq.* præclarum illum quidem, & patria virtute ac fide virum, (sed tamen ludendi cupiditate flagrantem) avaritia insimulare audeat? qui cum aliquando à Gallorum Rege quadraginta aureorum nummum millia in alea vicisset, ac tum Rex diceret, pulchrum hercule lucrum ad Buræ Comitem: confestim ut poterat, nummos omnes corripiciens, fenestris foras projecit, usque adeo illius ob dictum exarsit animus. Et si ex omni memoria eos, qui aleæ vitio insignes fuerunt, repetere animo velimus, non sane illos aváros, sed prodigos maxime fuisse animadvertemus. Constat ex Cæsarum historia inauditæ prodigalitatæ exemplum, in Claudio Nerone, qui nec largiendi nec absumendi modum tenuit. Atque is quadragenis in punctum H. S. aleam lufit. Augustus vero etiam ita in alea benigne, liberaliter, ac jucunde lufisse dicitur, ut nullam habere occasionem largitatis suæ majorem, aut commodiorem videretur. Sic enim in epistola ejus ad Tiberium legimus: *Nos mi Tiberi quinquatris jucunde egimus, lufimus enim per omnes dies; forumque aleatorum calefecimus. Frater tuus magnis clamoribus rem gessit, ad summam tamen perdidit non multum: sed ex magnis detrimentis præter spem paulatim retractus est. Ego perdidit viginti millia nummum, meo nomine: sed cum effuse in ludo liberalis fuiffem, ut so-*

Affirmatur.

leo plerumque. Nam si quas manus remisi cuique, exegissem, aut retinuissem, quod cuique donavi, vicissem vel L. millia. Sed hoc malo, benignitas enim me mea ad celestem gloriam esseret. Ita etiam sæpe hoc nomine pecuniam convivis dabat. Scribit enim ad filiam: misi tibi denarios CCL. quos singulis convivis dederam, si vellent inter se inter cœnam talis ludere. Et Flavius Domitianus homo etiam largitor, & prodigus, quoties otium nactus erat, libenter ludendo consumebat, idque etiam profestis diebus, & matutinis horis. Legimus sane id quidem in historia, Cæsares, aliosque cum privatos, tum & viros civiles, prodigos omnes & profusos in ludendo fuisse, multas pecunias profudisse, & lauta copiosaque patrimonia dissipasse: parcum autem, & tenacem aliquem hominem magnos ex alea quæstus fecisse, aut fortunas suas in ludo exposuisse, id quidem non facile ostendi poterit.

§. V.

Interea autem nihil causæ video, quare ludiones & aleatores non quodammodo & avaritiæ vitium ceu alterum liberalitatis extremum incurrere videantur, quam opinionem & Philosophus videtur loc. cit. amplecti, dum id genus hominum flagitiosum appellat, qui turpem quæstum faciunt, & capiunt unde non debent. Placet adjicere verba Aristotelis: Qui magna, & a quibus non debent, auferunt, quales sunt Tyranni, qui urbes evertunt, templaque expilant, eos non avaros, sed improbos potius & impios, & injustos dicimus. Interim & aleator & stellio vestiarius & latro qui prædis ex hostico agendis quæstum facit, in numero

Videntur
quodam-
modo avarii.

mero illiberalium sunt habendi. Turpem enim quæstum confectantur; Nam lucri causa utrique suum illud negotium gerunt, & turpia, atque ignominiosa factitant. Atque hi quidem lucri causa maximis in periculis versantur; illi vero (intellige Aleatores) ab amicis quibus donare debebant, lucrum quærunt. Hætenus Philosophus. Unde satis liquet, desperatos lufores ex illis lucrum quærere, ex quibus boni viri lucrari nunquam audent, h. e. cum incommodo sæpius maximo aliorum, & ut plurimum etiam amicorum. Ex quibus & facillime colligitur, quid de aliorum sententiis, & Bruyerii potissimum sentiendum sit, qui ambitionem in ludo potiorē esse stimulum existimant. Si dicendum quod res est, non ex una eademque omnes in ludos passione ruere, sed diversis omnino arbitramur, multumque conferre hominis temperamentum, atque ætatem in qua constitutus est. Ambitionem autem, uti Dominus Bruyerius censet, conferre certis casibus ad ludendi pruritus complurimum posse, absurdum minime videretur, quod apud illos maxime frequens ac solenne est, qui non lucri sed gloriæ cupiditate, ad ludos accedunt, ex ostentatione itidem ingenii sui, quippe quo alios multum superare existimant.

Nostri
opinio.

Bruyerii
sententiæ
non im-
probatur.

§. VI.

Nolim hoc loco prolixius referre, quæ *Lambertus Danaeus in tractatu de Alea* respondet desperatis luforibus, remissurus Dominum Lectorem ad caput illius tractatus ultimum. Illud tantum ostendemus, prout & supra monuimus, ob illiciti vicinitatem à licito

Sequuntur
funestæ lu-
dorum cir-
cumstan-
tiæ.

cito sæpius abstinendum esse. Docet experientia, quam funestus sit plerumq; ludorum exitus. Etenim quantumvis ludus aliquo temporis intervallo, animū hominis quidem recreare, ac delectare videatur, tristis tamen eventus, quem omnes lutores certissime experiuntur, abunde indicat, non pauca adesse mala ac incommoda, quæ ludos comitari assueverunt, ac hominem reddunt infelicissimum. Equidem ludos nil quicquam alere mali reperio, si ipsorum naturam ac indolem in se consideramus; verum si vehementiores illos animi motus, qui ex ludis oriuntur, & quos ne moderatissimus quidem lusor evitare potest, contemplamur, apertum est, id quod hominem tam misere distrahit, atque immutat, omnibus modis in vita fugiendum esse. Quantopere enim ludens cum alio in tranquillitate animi turbetur, in propatulo est, & hoc certissimum deprehendo, magnos in pecuniam ludos vehementioribus quoque animum motibus, instar inquieti maris concutere, & vix fieri posse, ut in tanta affectuum rebellione ratio ad clavum sedere, & passiones istas compefcere valeat. Quin & toto cœlo diversæ & pugnantes invicem affectuum species in talium animis exsurgunt, qui repetito paroxysmo lusorem misere angunt & excruciant. Elegantissime hanc in rem *Placetius* laudato tractatu c. 7. p. 235. cujus verba hic adscribere placet: *Pour bien concevoir l'etat ou se trouve l'ame d'un joueur, il ne faut pas simplement se représenter une mer toujours agitée il faut s'imaginer, que ces agitations viennent de cinq ou six vents opposés, qui y regnent chacun à son tour, en sorte qu'il n'y en a pas un, qui n'ait*

n'ait plusieurs fois le dessus dans chaque quart d'heure.

Etenim non deerit (1) Desiderium, quo cum alterius jactura & damno lusor indecenter expetet id quod appetere minime debebat. Non carebit (2) Spe, sperans fore ut ludendo proximum suum circumveniat, & lucretur quod sæpe numero difficulter quaesitum est, nec (3) gaudio vacuus erit, si finem denique suum consecutus est, & secundum votum omnia peracta videt. Multo magis deprehendes (4) in hoc homine timorem, indubitatum affectum omnis ludi, dum talis metuet in magistrum scelera reditura, & quos alteri laqueos intenderat, eosdem sibi parari. Timorem plerumque sequitur (5) dolor, quando enim omnia sunt perdita, tunc dolet fata sua, quæ tamen propria culpa sibi attraxit, & cogitat quomodo malo suo mederi possit. Verum quam fera tum est poenitentia, tam frustranei etiam sunt conatus, quibus hac in re utitur, adeoque in alium affectum, illumque natura sua pessimum, nempe (6) invidiam proclivis cernitur, invidens alteri lucrum, & bonorum affluentiam, unde progreditur (7) ad iram, secum perpendens, quomodo ulcisci ac persequi damnum suum possit.

§. VII.

Hinc sæpe videas erumpere ejusmodi motus in actus externos, ut lusores furis quasi agitari, earumque tædis ardentibus credas, & animi morbo correptos magnis clamoribus rem agere, quin & extra se quasi rapi. Placet in illustrationem hujus asserti adducere præclarum legationis Siamensis exemplum. Cum in aula Galliarum Regis commorarentur Legati Regis Siamensis,

Qui sæpe erumpunt in actus externos.

Legati Siamensis in aula Galliarum Regis de ludicrii.

D

mensis, quorum princeps excellenti plane ingenio erat præditus, hic flagrabat desiderio, dissimulata persona percontandi quid in domibus privatorum Lutetiae Parisiorum ageretur. Quapropter nobilis ipsi destinatus comes, operam dabat, ut quam plurima, & singularis magnificentiae lustrare posset palatia, quorum inter alia unum ingressi, in quo variis ludis de magna pecuniae summa certabatur. Legatus vero, cui facultas erat omnia libere contemplandi, animadvertēbat, aliquem qui concilio lusorum intererat, pugno contundere mensam, alterum distorquere oculos, cartas rodere, & faciem ita mutare, ut hominem a Dæmone aliquo possessum crederes, alium oculis in cœlum erectis, ludi sui fortunam accusare, alium frendere dentibus, & ulcisci quasi sortem suam, cum forte votis non responderet, sic ut Legatus colligeret, cerni a se aut furiosos, aut a diabolo & malo genio possessos. Quare ex nobili qui ipsum comitabatur quærebat, an etiam citra periculum, his hominibus liceret appropinquare, quos pro mente captis haberet, atque simul nobilem obsecrabat, ut se de eo quid homines agerent certiore reddere haud gravaretur. Nobilem agentem, hocce genere aliquo ludendi animum suum pascere, Legatus audire noluit, sed per jocum hæc dici existimans, rogare cœpit, ut serio veritatem hujus rei appetiret comes nobilis. Quamquam igitur omnibus viribus legato persuaderet, revera hos ludendo animum recreare homines, attamen ipsius opinionem mutare rationibus nullis potuit, quin & legatus in hac sententia permanfit, asserens, se non

non dubitare, homines istos morbo aliquo gravi, ac noxio laborare, eosque imagunculis istis pictis, & nummis in mensa positis forte ad sanitatem reducendos. Porro & illud adjecit Legatus, Siamenses non esse tam barbaros, ut sibi imponi paterentur, recreari eos ludis, quos furiosorum in morem conversari, & in summo dementiae gradu constitutos deprehenderent. *vid. Author Gallicus sur Les desordres du jeu, Reflex. s. p. 33. 34. ut & Pictet. dans la Morale Chretienne, ou l'art de bien vivre, Tom. 6. c. 14. p. 234.* Notari etiam meretur elegantissimus locus *Nicolai Boælei* characterem lusorum sub persona Marchionis cujusdam hunc in modum graphicis coloribus depingentis, quem propter nobile dictionis genus in autore conspicuum hic adscribere placet.

ce Marqui sage & prude,

*Et qui sans cesse au jeu dont il fait son etude,
Attendant son destin d'un quatorze ou d'un sept,
Voit sa vie ou sa mort sortir de son cornet.
Que si d'un sort fâcheux la maligne inconstance
Vient par un coup fatal faire tourner la chance:
Vous le verrez bien-tôt les cheveux herissez
Et les yeux vers le ciel, de fureur elancez
Ainsi qu'un possédé que le prestre exorcise,
Fester dans ses sermens tous les Saints de l'eglise.
Qu'on le lie, ou je crains, à son air furieux,
Que ce nouveau Titan n'escalade le Cieux.*

§. VIII.

Non tantum autem affectus, ut diximus, vehementiores ex ludendi consuetudine propullulare solent,

Innumera
peccata ex
ludis ori-
untur.

Blasphemia.

sed & erumpentes ansam quoque dant horrendis ac abominandis peccatis, e quorum censu est blasphemia, quo peccato, cum Divina Majestas infinitis modis lædatur, facile cogitare est, quam pœnam hoc crimen mereatur. Nam cum Deus sit justissimus, non poterit non id graviter punire, quod ipse Majestati tantopere adversatur, & quamvis sæpe numero acciderit, ut talis blasphemans ita ut par est a divino Numine sit punitus, & exempla sufficientia improbum ejusmodi hominem a pravitate sua revocare merito debeant, ut in posterum ad meliorem mentem revertatur, attamen dolendum est, inveniri nihilominus tam perversa hominum pectora, quæ præcipue si ludis vacant, id agere non verentur, quod reverentiæ ac cultui divino quam maxime est contrarium. Itaque diris quasi devovetur anima & diabolus citatur, ut e collusorum oculis tales eripiat, juramenta fiunt, execrationes, & nomen Domini stupendis modis in in vanum assumitur. Similibus itaque peccatis, & ad cœlum ut ita loquar clamantibus, valde ad iram concitatur Deus, & justam sibi vindictam ab ejusmodi hominibus reservat, quin & sæpius in hac vita, & velociter eandem ab iis fumere solet. Sanctissimus pater *Cyrillus Episcopus Hierosolymitanus* narrat, se vidisse, & accidisse in Hierosolyma urbe, juxta ædes quas inhabitabat; quidam miles nobilissimus, & locuples habebat filium, illius amore excœcatus eum non corripuit, imo instruebat in pravis: ille bonis moribus destitutus, in ludis, blasphemis, & immunditiis, annum attigit duodecimum, die quadam jam advesperante, ipse perdens

Execrationes & juramenta temeraria.

Horrendum exemplum *Pater Cyrillus* enarrat, quod diabolus improbum inforem abstulerit.

in lu-

in ludo effudit hæc verba: Faciat quicquid potest, ille Hieronymus, qui ludos prohibet, nam eo invito hinc non nisi victor surgam. Dum autem hæc repeteret, ecce spiritus nequam in specie hominis horribilis omnibus videntibus ludi locum velociter adiens, eundem infelicem puerum rapuit, & ex conspectu omnium abduxit. Monet igitur S. ille Vir Cyrillus juvenes, ut bonis moribus adfurescant, abstinentes maxime a pravis ludis, quia quod novæ chartæ inscribitur, de facili non deletur. Monet etiam Parentes ad informationem, & verberationem filiorum, ne flendus eis succedat eventus. *Jung. Theatrum diabolorum, sub rubro dicit Spiel-Zeufel.* Equidem dubitandum non est, quamplures aniles esse fabulas, quando lutores a diabolo vivi è conspectu collusorum sublati dicuntur, (quanquam & negandum minime sit, permissu Dei id fieri posse,) attamen laudanda est intentio scriptorum, qui talia propter exemplum allegant, & ut aberrantes in viam reducantur. Interea hisce fidei patris Cyrilli tanquam testis oculati non detrahimus.

§. IX.

Deinde raro carebit alea diffensionibus, & rixis, de quibus facile proceditur ad homicidium; quando enim ludis deditus omnia perdita ac desperata videt, eousque interdum exardet animus, ut id quod ludis amisit, alterius sanguine pensandum esse censeat, adeoque proximum suum quicum potius socialiter vivere tenebatur, contra præceptum divinum occidit. Inde *Hofstiensis in sua aurea summa sub tit. de excessib. prælat. circa fin.* postquam enumeravit mala, quæ proveniunt ex ludo taxillorum, dicit, quod de ludo veniat ad verba, de ver-

Rixæ, dis-
fensiones,
& homici-
dium.

bis ad verbera, de verberibus ad vulnera, de vulneribus ad homicidia, & sic de primo ad ultimum de ludo venit ad homicidium. Ergo, *pergit*, talis ludus noxius est vitandus, quia vidi multos perditos & ex divitibus pauperes effectos per talem ludum, & tandem vitam miserabiliter finiisse. Et sane ita comparatum esse historia omnis, quin & quotidiana experientia testatur, sæpius propter ludum tolli è medio homines, & tanquam diaboli victimas occumbere, qui patriæ suæ magna afferre commoda poterant. Sequitur quoque ex ludis bonorum maxima profusio, quam tandem summa egestas atque inopia comitatur, ita ut, quem hodie ditissimum conspexisti, crastino die pane mendicato sæpe pasci videas, cum nimia prodigalitas ex opulentissimis hominibus vilissimos mendicos reddere valeat. Quod de Germanis antiquis jam tum suo tempore narrat *Tacitus de moribus Germanorum p. 290.* illos novissimo jactu de libertate & de corpore contendere, id sane jure merito de miseris hisce decoctoribus dici poterit, quod omnia perdant, & ipsa libertas pericliteretur. Et hæc de veteribus nostris Germanis, quid de nostratibus hodiernis? quos majorum suorum haud degeneres filios sicut in aliis vitiis ita & in hoc ipso deprehendimus. De effrenis Gallorum & Britannorum ludo videri poterit *G. Donaldsonus Scoto Britannus in sua Synopsi Oeconomica c. 30. p. m. 270.* Amplissimas, inquit ille, hi possessiones, fortunasque fortunæ ludo subjiunt, ut iis exuti aut servorum familiis, aut pontium gregibus accedant, ubi & foeminas animadvertas nobilitatis ostentatione,

Summa
inopia ludum
comitatur.

quod de ludo venit ad verbera, de verberibus ad vulnera, de vulneribus ad homicidia, & sic de primo ad ultimum de ludo venit ad homicidium.

qua lingua qua calendica stipem sibi extorquentes. Elegans exemplum nobis præbet Jason Mainus, summus postea Jctus, quem ludus chartarum ad tantam detruserat egestatem, ut omni consumpta supellectile, etiam jurium volumina in membranis magno pretio descripta vendere cogeretur, & ad extremam inopiam deductus, vili veste & tonso capite, quod deformi tinea oblitum erat, omnium sordidissimus incedere. vid. hoc exemplum apud *Panzivoldum de claris legum interpretibus libr. 2. c. 127. p. 281.* uti & apud *Vincenium Graviam de Orig. & progressu jur. Civ. p. 245.*

Jason Mai-
nus alex
ludo ad
summam
redactus
egestatem.

§. X.

Ultimo loco addendum erit adhuc aliquod malum, quod pariter ex ludis plerumque nascitur, nempe desperatio, peccatum tale, quo non tantum Deum ipsum, & ejus immensam misericordiam lædimus, sed etiam nobis tam fumus inimici, ut ad extremum plane aliquid procedere non dubitemus, unde hoc peccatum ejusmodi homines ad horrenda crimina, & sæpius ad propriicidium commovet, atque impellit. Nihil est quod desperare homines citius faciat, quam fortunarum, & bonorum perditio, quæ ex alea contingit. Cum enim ex felici prosperaque, vel tolerabili fortuna miserimi homines fiunt, atque omnem calamitatis culpam in se positam esse cogitant, victa tandem perditaque spe meliori, acerbam sibi vitam sentiunt, & veluti peccati conscientia, & indignationis magnitudine oppressi, alii lucem oderunt, & mœrore confecti contabuerunt, alii nefarias libidinum contumelias, turpitudinesque subierunt; alii ad laqueum, ad præcipitium

Et denique
desperatio
scenam lu-
dorum
concludit.

tium ad vim confugere, omniaque ultima tentarunt. *Paschasius Justus de Alea l. 1. p. 109.* qui notabile exemplum affert Taveræ alicujus Comitis, qui cum magnam pecuniæ quantitatem ludo commisisset, ac perdidisset, tandem desperationi se torum tradidit, atque se in Tyberim præcipitans, vitam suam ac famam miserrimo exitu terminare voluit. Lustravimus itaq; varia peccata, & omnia animi vitia, quæ ex ludorum genere facile provenire possunt. Vidimus, quænam incommoda cum parvo aliquo commodo, & voluptate, (quam forsân lutores in ludis se invenire autumant) sint conjuncta. Adeoque superest, ut sub finem hujus capituli elegantibus *Paschasti Justo de Alea* verbis meditationem de funestis ludorum circumstantiis obfignemus: Atque hi sunt, *inquit*, aleæ fructus certissimi. Nam quamvis multi sua natura boni in hanc consuetudinem veniunt, (loquor enim secundum vulgi consuetudinem, cum nemo aleator vir bonus esse possit) quos maxime etiam tales esse, ex ipso in quo versantur ludo judicari potest: tamen si persistant, maximeque frequenter, si infeliciter ludant, tandem, (ut dixi) ad tempus omnes in præfata incommoda si non universa, attamen plurima incurrunt. Hæc quidem *Paschasius*; reliqua ludi incommoda notari poterunt apud *Clarissimum Dn. Bellegardium dans les Reflexions sur le ridicule de l' interest p. 261. & seq.* Quapropter cum hi sint ludorum exitus, merito ab iis abstinendum erit, cum nos infelicissimos reddere, & tam corpus quam animam in extremam miseriam & angustias conjicere possint.

CAP.

PROPONIT TEMPERAMENTVM AC
CAUTIONEM CIRCA LVDOS IN PECV-
NIAM, ET CAUSÆ DECISIONEM.

§. I.

Ad causæ itaque nostræ decisionem paucis progredimur, & ex jam dictis concludimus, in genere ludum in pecuniam admitti posse, quatenus limites supra positos non excedat, & eatenus Doctissimus Anglus *Gatakerus* singulari tractatu sortes ludicras defendit, tanquam ex se non malas, quantumvis rationes ejus conterraneus ipsius *Jacob Blamfort* itidem tractatu peculiari impugnaverit. Porro in quovis ludorum genere sive artis, sive fortunæ, sive mixto, prohibitionem legis naturalis apparere arbitramur, quando videlicet nimio pretio concertatur, aut pretiosissimum tempus, quod tanquam brevissimum utilioribus rebus impendi poterat, continuo ludo perdimus. Eatenus enim a simplicitate & innocentia ludendi receditur, & vel in prodigalitatem, aut avaritiam proclivis admodum ac paratissima via patet.

Transitio
ad causæ
decisio-
nem.

§. II.

Hic autem quæri solet, quid faciendum ei, qui potentiorum familiaritate irretitus non audet se expedire

E

pedire

Quid faci-
endum ei
sit, qui irre-
titus po-
tentium fa-
miliaritate,
se expedire
à lusu non
audet?

dire a tali lusu, ad eum sæpe sollicitatus? Respondemus cum *Voëtio de Sort. aliis-ve Divini Numinis abusus Vol. III. Disput.* Consilium expeditissimum esse, ut voto Deo præstito simul ac semel ab illa ludendi severitate se absolvat: Quod votum, ubi apud illos constanter professus fuerit, nulla non tantum religionis, sed ne civilitatis quidem specie ipsum ultra molestia affici posse. Aula noverca est, Philosophia mater; illam cole, & tamen crebro recipe te ad Matrem, ac in hac acquiesce, quæ efficit, ut res Aulicæ tibi tolerabiliores videantur, & tu dum in iis verferis ferri queas. *Imper. Antonin. apud Besold. Axiom. Philosoph.* Deinde cogitandum etiam ejusmodi Aulicis est, quod a ludis in magnam pecuniam vel ex his rationibus abstinere illos oporteat, quod homines iis unice dediti, non solum rem suam familiarem funditus evertant, & Principis sui gratia excidant, sed & inhabiles reddantur muneribus suis, ea qua par est dexteritate ac studio præesse, cum perniciosus ac pestilentissimus vel chartarum vel talorum morbus ipsos captivos quasi & compedibus vinctos perpetuo detineat.

§. III.

Lusus in
modicam
pecuniam
non vide-
tur illicitus.

Sicuti autem excessum omnem circa aleam, omnesque ludos veluti intemperantiam merito damnamus: ita contra non omnem ludum, etiam istum qui in modicam pecuniam fit e vita tollendum esse existimamus. Humanæ imbecillitati aliquid donandum est, quin hoc ipsum sapientis est hominis, animum & corpus

pus nimis gravibusq; laboribus fatigatum reficere, & interpositis ad tempus feriis, ludendo se reficere, ac quasi ex onere respirare, quo possit & aptiori & alacriori animo opus munitisq; pristinum repetere. Inde sapienter constituit Sereniss. Princeps ac DOMINVS DOMINVS ANTONIVS VLRICVS, hodie RECTOR Academiae nostrae MAGNIFICENTISSIMVS, in legibus Academiae Wolfenbüttelensis, ut Academicis, cū ad aulā accedant, ludus permissus sit, licet alias in ipsa Academia prohibeatur. Verba Statuti sunt sequentia: Karten/Würffel/ und allerhand andere Spiele sollen wegen der darauff entstehenden inconuenientien/ und daß die Jugend dadurch von den studien und exercitien abgehalten wird/ auf der Academie keinen vergönnnet oder zugelassen werden/ die Academiſten aber haben die Tage/ wenn sie zu Hofe seyn / daselbsten hierinnen ihre Freyheit. *vid. Leges Stat. & priv. dict. Acad. publ. Wolf. den 12. Aug. 1685. c. 1. §. 8. jung. ea quae de fundamento ludorum cap. Imo hujus Dissert. adducta sunt.* Interim in quaestione est, an tempus non possit melius collocari non repugno, quin aliae nobis fructuosiores suppetant recreationes. Non enim videtur procedere illorum sententia, qui praesupponunt, nullas esse recreationes, nisi in rebus ludicris. Etenim aequè dari videmus recreationes rerum feriarum, uti honestorum colloquiorum, lectionis frugi librorum, obambulationum, & adjunctarum contemplationum naturae, exercitiorum itidem corporis, uti palaeſtræ, venationis, &c. quorum omnium amplissimus campus est, ut ad ludicra confugere nequitiam opus habeamus.

§. IV.

Bormanni
sententia, si
contingat
ut inter lu-
dendum
lufor mor-
te abripiat-
ur.

Qua quidem occasione dignum consideratu est, quod *Dn. van der Mûlen in foro Consc. part. 1. p. 93. de celeberrimo Bormanno* recenset, virum simpliciter innocentem reputasse ludum fortunæ, cumq; aliquando contraria adversus eum sententia foveretur, & ab amicis Viro objiceretur, an animo æquo & lubenti sit laturus, si mors ipsum in tali ludo occuparet? respondiſſe Bormannum, plane se non extimescere mortem, licet ludo eo tempore intentum, modo tamen debite luderet, neque naturalem legem, honestatis limites egrediendo, læderet. Equidem quantumvis uti sæpius repetitum, in ludo fortunæ eoque ipso in modicam pecuniam nihil in se ac sua natura sit illiciti, merito que talem ludum pro re adiophora habeamus: attamen dubito, an talis actus morienti conveniat, imprimis ejusmodi homini, qui vel ob imbecillitatem continuam corporis mortem sibi imminentem videt. Secus autem respondendum erit, si homo probatæ ac optimæ vitæ negotiis multis laboribusque antea distractus, reficiendi animi causa ad ludum transeat, & nihil adversi metuens, a morte abripiatur. Quantumvis negandum non sit, merito quemvis optare debere, ut morti magis propriis cogitationibus vacans decedat.

§. V.

Etenim si Philosophia secundum nonnullorum Sapientum sententiam nihil aliud est, quam cogitatio

ratio mortis, & vero a momento isto æternitas dependeat, omnino homo Christianus eo præcipue tempore, laudatæ Philosophiæ meor, cavere debet, ne morientem pœnitentia male actæ, aut non bene collocatæ vitæ invadat. *vid. Exercit. Dn. Præsid. de LL. Locrensiū c. 5. membr. 7.* Sane nullus dubito, quin sicuti in tota vita, sic & potissimum cum hora mortis instat, illud serio tractandum sit negotium, non quod recreare ludicris animum, sed quod cogitationibus maxime seriis occupatum exoptata analysi beare valeat. Præterea & vitæ humanæ brevitatis argumentum mortalibus præbet, quo se erigant ad virtutem & ad æterna stabiliaque quærenda excitent. Esto autem, octogesimum quis impleat ætatis annum, quod paucis contingit, nonne nihilo secius verum est, nos in exiguum ævi gigni, tamque rapide dati nobis temporis spatia decurrere, ut plerique, cum vix se vixisse sentiunt, vivere desinant, prout *Excell. Dn. Buddens in sap. veter. ibique ad Ethic. Solonis Salamin. §. 9.* egregie loquitur. Neque est, quod quis *Senecæ locum de brevitate vitæ c. 1. p. 559.* hic opponat, quandoquidem is tum demum satis longam esse vitam tradit, si bene collocetur, & honestis impendatur actionibus. Audiamus illum ita differentem: *Satis longa vita, & in maximarum rerum consummationem, (ad vitæ scilicet & morum emendationem) larga data est, si tota bene collocaretur. Sed ubi per luxum ac negligentiam desuit, aut nulli rei bonæ impenditur, ultima demum necessitate cogente, quam ire non intelleximus, transisse sentimus. Ita est, non accepimus brevem vitam, sed fecimus*

cimus : nec inopes ejus , sed prodigi sumus . Unde & non male concludimus , exiguum temporis spatium ludis impendendum , maxime sub mortis instantis horam , cum & incertum insuper sit , quando & ubi eadem nos sit occupatura .

§. VI.

ludus qua-
tenus dica-
tur contra-
ctus b. f.

In tanta igitur ludentium ludorumque in pecuniam diversitate , (cum ludus bonæ fidei contractus sit , non quidem quatenus in jure Civili , quoad laxiorem Prætoris judicandi potestatem sumitur , sed quatenus Nat. jus bonam fidem & liberalem ac ingenuum ludendi modum exigit) omnino cavendum erit , ut fraus & dolus exulent , neque aliquid honestati contrarium in iis admittatur . Eleganter admodum hac de re *Fortinus in consilio boni patris ad liberos c. 31. p. 227.* de ludis loquitur in pecuniam . Ludus , ait , est contractus bonæ fidei , qui formam suam ex consuetudine ac moribus accipit : fortuna illi præsidet ; modus autem & honestatis ratio a nobis solis ludentibus pendet , quæ maxima fide suscipi debet , quoniam ad illam sola Naturali , non scripta lege ac regula obligamur . Adeoque cum & ab occupatis circa ludum omnino lex Naturalis sancte servanda sit , nec quicquam committendum , quod crumenisuarum & sicculariorum proprium est , nunc quidem §. sequenti videbimus , quænam cautiones circa ludum Naturali juri maxime sint consentaneæ .

§. VII.

S. VII.

Ad cautiones autem dum progredimur, ludum in pecuniam, nisi ratione modi, nihil illiciti in se continere profiteamur, nec simpliciter ex societate humana esse exterminandum. Hinc *Cardanus l. 2. de Sapient. Ludere*, inquit, *sapienti tribus in causis licet, aut in magni periculi timore, vel maxima tristitia, aut societatis minime perditæ causa, vel cum ad munia tanto promptiores exsurgimus, ut non jacturam temporis, sed lucrum fecisse videamur, si ad magnitudinem, aut multitudinem negotiorum mentem adhibuerimus.* Ubi tamen non inveniō *Cardani* rationem, quare & in magni periculi timore ad ludum desistere debeamus, cum multo tutior ad declinandum tale periculum tunc via eligatur. Cautiones itaque ludendi Juri Nat. maxime consentaneas esse puto, (1) ut habeat quis liberam rerum suarum administrationem, disponendique facultatem, maxime vero de illa re, de qua luditur, quia nemo plus juris in alterum transferre potest, quam ipse habet, *l. 54. ff. de R. J.* (2) Alter alterum per injuriam non pertrahat. Per injuriam hic intelligimus, quando aliquis cogitur ad ludendum, quod contra naturam ludi est, & sic non jure fit, uti sumitur. *pr. I. de injuriis* (3) ne utantur fraudibus, & dolo, quod est contra leges ludentium. Hic quidem notandum, permitti a viris politicis, in utilitatem Reipubl. posse legatos exterorum ad ludos induci, prout pro arcano politico id *Campanella reputat in suis consiliis c. 17. p. m. 73. In-*

Cautiones
de Jure Nat.
turali circa
ludum ne-
cessaria.

73. *Invitandi sunt ait Ambassiadores (Legati) ne animum dent rebus publicis: subditi namque ludant armis, atque artibus, extranei vero taxillis.* Videatur apud Hieronymum *Connestag. de conjunct. Portugalliae cum Castil. l. IV.* Philippus II. Hispaniarum Rex Cardinalem Riarium, Pontificis, cognitionem regni controversi Lusitaniae sibi arrogantis, legatum, in itinere excipiens, ludorumque festivitate detinens, donec Alba Dux Regnum Lusitaniae subegisset. *jung. Samuelis Rachelii Dissert. Politica, de Sophismatibus*, ubi fundamentum simulationis Principi interdum permissae exponitur. (4) Ut ludatur vel in nullam vel in modicam summam, & si lege determinata est, ne illa summa excedatur. (5) Moderate, raro, & citra temporis dispendium. (6) Ut aequalis sit utriusque ludentis conditio, *Lugo de J. & J. disp. 31. Sect. 3. per tot. Johann. de Castillo libr. 3. tr. 8. disp. 5. d. 3. n. 19.*

§. VIII.

Dn. Piæti
examen
conscien-
tiæ, quod
desperatis
luforibus
suppeditat.

Ex jam dictis facile colligitur, quantum cautionis Jus Naturale in ludis exigit. At vero cum tanquam malo inveterato, multi ludorum pestilenti morbo infecti sint, & facile illo ludo, qui fortunæ dicitur, abutantur, non possum, quin *Clarissimi Piæti Profess. Theolog. Genevensis* conscientiae examen, quod desperatis luforibus suppeditat, sub finem annectam. Rogo, ait, illos, qui adeo perditæ ludos amant. (1) An non credant, quod aliquando de actionibus suis redduri sint rationem, quandoquidem hanc scriptura de quovis verbo inutili exigit? (2) An non arbitrentur, multo melius & multo utilius posse tempus impendi,

pendi, quod Deus ipsis concesserit, & cujus ratio pariter reddenda; (3) An non sæpius contigerit ipsis ludentibus, juramenti non necessariis ac frivolis Summum Numen fuisse offensum. (4) An non verum inveniant, lassare sæpius magis, quam reficere ludos, ita ut absolum sit, in eo recreationem sitam arbitrari, quod maxime distrahit, & fatigat; (5) An non expeditæ sit veritatis, ludos interdum turbare tranquillitatem mentis, ita ut valde inquieti, & tristes sæpius a ludo discedere videas, maxime illos qui nummos suos perdidere. (6) An non longe sit melius, si forte te abundare aut affluere bonis sentias, eadem erogare in pauperes & egenos. (7) An non ingrati tales erga Deum videantur, quod perdant dona liberalitatis, & patrimonium maximo sæpius labore & sudore faciei a parentibus acquisitum, (8) An non stoliditati proximum sit, quod tuum est inconstanti & dubiæ committere fortunæ? (9) An non certissimum sit vehementissimum esse affectum ludendi cupiditatem, & magis magisque sitiri ludos, ubi semel iis animum tuum addixeris &c. *v. la Morale Chretienne tom. 6. c. 17. de la Temperance à l' egard du dormir, des divertissemens, & des jeux.*

§. IX.

Picteto hic adjungimus *Patrem Cyprianum tract. de Aleatoribus*, cujus quidem gravi sententia, qua sub finem dicti tractatus aleatores adhortatur, nostrum laborem obsignabimus. *Esto, inquit, non aleator, sed Christianus.*

F

mus.

mus. Pecuniam tuam assidente Christo spectantibus Angelis, & Martyribus presentibus super mensam Dominicam sparge; patrimonium tuum quod forsitan seruo studio perditurus eras, pauperibus diuide, diuitias tuas Christo vincti committe. Seruus cum Domino tuo vocare studio deifico obsequere, artem Domini imitare, quæ non perdit, sed potius acquirit. Desine ab illis tuis furatissimis moribus. Cobibe præcipitem nequitiam tuam. Sit cum pauperibus quotidianus tibi lusus &c. Alea ne luseris ubi lusus nocivus est, & crimen mortale, ubi dementia sine consideratione, ubi nulla veritas, sed mendaciorum mandra. Citat eundem hunc locum Tassius de emendatione vite l. 2. c. 19. Sed finem facimus meditationis nostræ, reliqua benevolo lectoris iudicio subjicientes.

Selbststadt, Diss., 1704-05

ULB Halle 3
005 356 741

Pr. 22. num. 25. ~~P. 14.~~

1704, 3 3

ACADEMICA
DE

NATV.
VDORVM
CVNIAM.

Glück-Spielen.

QVAM

D. M. A.

ACADEMIA IVLIA

RESIDE

ELMO Sengelbrecht

Prof. Publ. & Ord.

EO MAIORI

examine subiiciet

Augusti, MDCCIV.

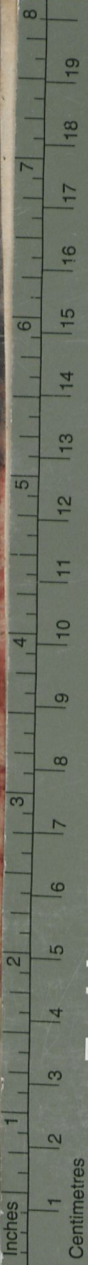
T RESPONDENS

RIDERICVS BORRIES,

inbeccensis.

AMSTADII,

LANGI HAMMI, ACAD, TYPOGR.

B.I.G.

Farbkarte #13

